

## Od Redaktora

Niniejszy tom, będąc w sensie chronologicznym kontynuacją publikacji *Prawa człowieka. Współczesne zjawiska, wyzwania, zagrożenia*, stanowi w sensie merytorycznym jednak osobną i zamkniętą całość.

Wyraźnego podkreślenia wymaga jednak fakt, iż publikacja powstała na kanwie konferencji o tym samym tytule, nie stanowi jednak „wydruku materiałów konferencyjnych”, lecz jest rezultatem nie tylko referatów zaprezentowanych podczas obrad, a następnie rozbudowanych i opracowanych do rozmiarów rozdziału monografii, ale także opracowań innych Autorów, niebędących prelegentami i nieuczestniczących w konferencji. Niemniej jednak to właśnie wspomniana konferencja stała się miejscem spotkania różnych przedstawicieli nauki i zaprezentowania ich zainteresowań oraz załączkiem niniejszej publikacji.

Niniejszy, drugi tom publikacji, jest nieco krótszy od poprzedniego i składa się z dwóch części numerowanych w sposób podkreślający ich związek z tomem pierwszym. Część czwartą zatytułowano **„Prawa człowieka w prawie prywatnym”**, i stanowi ona najobszerniejszą część opracowania. Otwierający ją rozdział pierwszy (D. Fleszer) wprowadza w samo pojęcie prywatności jako dobra osobistego jednostki. Ochrona prywatności nabiera nowego znaczenia w dobie społeczeństwa informacyjnego – zaczyna w dużej mierze stanowić kwestię ochrony sfery prywatnej przed zainteresowaniem ze strony innych – jako *a right to be alone*. Prawo do prywatności bowiem rozumiane jest szeroko, jako integralność fizyczna i psychiczna jednostki, jej prawo do własnej tożsamości, prawo do życia w sposób zgodny z własnym życzeniem, tak w kręgu rodzinnym, jak i w relacjach z innymi osobami, w tym również w działalności gospodarczej i zawodowej. Kontynuację tego wątku zawiera rozdział drugi (K. Szymorek-Chachuła) dotyczący prawa do prywatności w kontekście nowych możliwości technicznych pozwalających na nieograniczoną kontrolę – inwigilację pracownika. Trzeci rozdział (V. Kalinovskij) napisany jest w języku rosyjskim, a dotyczy z kolei ochrony prawa do informacji, a konkretnie do dostępności i prawdziwości informacji w aspekcie prawnym w sytuacji wojny informacyjnej, co stanowi kolejne nawiązanie do sytuacji kryzysu ukraińskiego. Rozdział czwarty (A. Biłgorajski) wraca do tematyki granic praw człowieka w kontekście prawnych granic wolności wypowiedzi w Rzeczypospolitej Polskiej oraz do zagadnienia dopuszczalnego zakresu oraz głębokości ingerencji państwa w swobodę jednostki wyrażającej swoje poglądy oraz pozyskującej i rozpowszechniającej informacje. W rozdziale piątym (M. Wojtyczka) tematyka limitów i granic dotyczy z kolei wolności wypowiedzi komercyjnej i reklamowej ze względu na konieczność ochrony dobra o większej wartości. Rozdział szósty (A. Rogacka-Łukasik) traktuje o wciąż nowej, dynamicznej i kontrowersyjnej kwestii – prawie do prywatności w dobie współczesnej ekspansji Internetu, zwłaszcza że sposoby naruszenia prywatności w Internecie nie tworzą zamkniętego katalogu, a ich lista ciągle się powiększa. Rozdział siódmy (K. Darowska i J. Lewandowska) analizuje ochronę dóbr osobistych w Internecie, ze szczególnym uwzględnieniem portali społecznościowych, na których dochodzi do naruszeń dóbr osobistych. Także rozdział ósmy (V. Sadova) i dziewiąty (Ł. Dziura) pozostają w analogicznym obszarze rozwa-

zań, dotyczą bowiem kolejno: uzasadnionej (i nieuzasadnionej) ingerencji mediów w prawo do prywatności oraz regulacji wolności słowa w mediach internetowych. Natomiast rozdział dziesiąty (G. Krawiec) oraz jedenasty (M. Cichoń) odnoszą się do ochrony prawa do własności – kolejno: w działalności Rzecznika Praw Obywatelskich (na wybranych przykładach) oraz w aktach normatywnych.

Ostatnia, piąta część dwutomowej publikacji, nosi tytuł „**Prawa człowieka w ujęciu prawa pracy**”. Prawa człowieka, które służą jednostce w świetle norm krajowych, europejskich i międzynarodowych, mają istotne znaczenie dla zatrudnionych, bez względu na podstawę zatrudnienia. Rozdział pierwszy (T. Wyka) otwiera ostatnią część publikacji refleksją nad myślą Jana Pawła II dotyczącą praw człowieka w kontekście praw pracowniczych. Podstawę rozważań stanowią teksty encyklik (przede wszystkim *Laborem exercens*), jak również inne wypowiedzi Jana Pawła II związane z tą tematyką. Zdaniem Jana Pawła II zabezpieczenie godności osoby dokonuje się poprzez zapewnienie jej wszelkich praw, a zatem nie tylko tych wolnościowych, ale także społecznych i solidarnościowych, w tym właśnie praw związanych ze świadczeniem pracy. Rozdział drugi (A.M. Świątkowski) dotyczy *actio popularis* (czyli skargi obywatelskiej gwarantującej ochronę prawną interesowi społeczności, w której każda jednostka będąca jej członkiem jest uprawniona do wniesienia owej skargi). Autor dokonuje wnikliwego opisu i analizy takich instytucji zawartych w prawie konstytucyjnym (skarga konstytucyjna); prawie międzynarodowym publicznym oraz w prawie unijnym. Podstawowym kontekstem jest tu problem ochrony zasady równości i zasady niedyskryminacji na gruncie polskiego prawa pracy. Autor wysuwa postulat *de lege ferenda*, iż polski ustawodawca powinien wyposażać nie tylko – jak *de lege lata* – jednostki, ale i organizacje pozarządowe w legitymację do wszczęcia procesu dotyczącego ochrony praw człowieka w prawie pracy, nawet jeśli nie można wskazać konkretnego i indywidualnego poszkodowanego. Rozdział trzeci (M. Liwo) dotyczy obowiązku poszanowania tych praw również w stosunkach pomiędzy osobami zatrudnionymi w służbie publicznej a osobami, wobec których podejmowane są określone działania wynikające z prawnych form działania określonych podmiotów publicznych i związane z realizacją zadań publicznych. Rozdział czwarty (D. Makowski) stanowi wobec pierwszego swoiste *specialis*, poświęcony jest bowiem roli, jaką odgrywa Państwowa Inspekcja Pracy (PIP) jako organ ochrony praw pracownika. Podkreślono znaczenie w działalności PIP przepisów dotyczących ochrony zdrowia i życia, jak również prywatności i innych dóbr osobistych pracownika. Zauważono też problem wpływu uwarunkowań gospodarczych na wykonywane przez PIP kompetencje. Rozdział piąty (B. Baran) stanowi analizę standardów sprawiedliwości proceduralnej w ramach postępowania dyscyplinarnego funkcjonariuszy służby więziennej. Rozdział szósty (A. Reda-Ciszewska) dotyczy z kolei prawa do rokowań zbiorowych dla pracowników służby publicznej w świetle międzynarodowego i polskiego prawa pracy. Traktuje o rozwiązywaniu sporów, prawie do strajku, jak też o wyłączeniach tego prawa i ograniczeniach w tym sektorze. W rozdziale siódmym (J. Żołyński) prawo do strajku przedstawione jest jako jedyny środek bezpośredniego przymusu w zakresie ochrony praw i interesów pracowniczych. Prawo do strajku jednak zarówno w prawie krajowym, jak i międzynarodowym nie jest prawem absolutnym, a więc może podlegać ograniczeniom. Nie oznacza to jednak, że ograniczenia prawa do strajku mogą być wprowadzane dowolnie. Współczesna regulacja prawa do strajku powinna bowiem zmierzać w kierunku nałożenia pewnych ograniczeń w zakresie dopuszczalności strajku i sposobów jego prowadzenia w celu

uwzględnienia interesów pracodawcy, a także interesu publicznego. Kolejny, ósmy rozdział (K. Serafin), podejmuje wątek z zakresu sfery niepublicznej – uprawnień pracowników związanych z rodzicielstwem w kontekście konstytucyjnej zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn w zatrudnieniu. W ciągu ostatniej dekady do polskiego kodeksu pracy wprowadzono szereg zmian mających na celu rozszerzenie zakresu podmiotowego uprawnień rodzicielskich na pracownika ojca dziecka. Rozważania zawarte w tym rozdziale są próbą odpowiedzi na pytanie, czy obecne przepisy prawa pracy rzeczywiście gwarantują stosowanie zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn w sferze uprawnień rodzicielskich. Rozdział dziewiąty (M. Wujczyk), godnie zamykający całość monografii, podejmuje analizę kwestii traktowania praw pracowniczych i praw socjalnych jako praw człowieka. W opracowaniu przedstawiono różne podejścia doktryny do tej kwestii. Szczegółowo przeanalizowano również poglądy wyrażane przez Europejski Trybunał Praw Człowieka. Autor dokonuje analizy ewolucji zapatrywania ETPC na objęcie ochroną praw pracowniczych niezagwarantowanych wprost w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

### PODZIĘKOWANIA

**Jako redaktor naukowy pragnę serdecznie podziękować osobom, których wkład w powstanie książki był bardzo istotny:**

- **sprawującemu patronat naukowy nad konferencją oraz publikacją** – Sz.P. Prezesowi Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Katowicach **Prof. dr. hab. Jerzemu Klamce**, jak również – **osobom sprawującym patronat honorowy nad konferencją** – Sz.P. Rzecznik Praw Obywatelskich **Prof. dr hab. Irenie Lipowicz** oraz Sz.P. Komendantowi Szkoły Policji w Katowicach **Inspektorowi Jarosławowi Kalecie** – za to, że swym patronatem podnieśli rangę nie tylko konferencji, ale także niniejszej publikacji;

- Recenzentom **Prof. dr. hab. Ryszardowi Małajnemu** (Uniwersytet Śląski) oraz **Prof. dr. hab. Arkadiuszowi Sobczykowi** (Uniwersytet Jagielloński), a także **Prof. nadzw. dr. hab. Stanisławowi Pieprznemu** (Uniwersytet Rzeszowski) za podjęcie wysiłku sprawnego zrecenzowania tak obszernego materiału naukowego;

- **Prof. nadzw. dr. hab. Andrzejowi Bisztydze** za merytoryczny wkład w obrady i publikację;

- pozostałym **członkom Rady Naukowej**, tj.: Prof. Pawłowi Chmielnickiemu (WSiZ, Rzeszów); Prof. Janinie Czapskiej (UJ); Prof. Markowi Mączyńskiemu (UJ); Prof. Elżbiecie Urze (UR, Rzeszów); Prof. Tadeuszowi Cieleckiemu (UO, Opole); Prof. Mirosławowi Włodarczykowi (UŁ, UKSW); Prof. Adamowi Lityńskiemu (WSH, Sosnowiec); Prof. Stanisławowi Niteckiemu (UO, Opole); Prof. Jerzemu Menkesowi (AON, Warszawa); Prof. Jerzemu Paśnikowi (WSHP, Pułtusk); Prof. Dariuszowi Szostkowi (UO, Opole) – za dyskretne czuwanie nad poziomem naukowym konferencji i publikacji;

- Koleżankom i Koledze z Komitetu Organizacyjnego: **dr. Maciejowi Borskiemu**, **dr. Magdalenie Półtorak** oraz **dr. Annie Rogackiej-Łukasik** oraz **Członkom Koła Naukowego Studentów Prawa WSH**, przede wszystkim Pani Prezes Koła Naukowego Studentów Prawa WSH, **Viktorii Sadowej** – za pomoc w najbardziej żmudnych i prozaicznych elementach pracy nad całością;

- Uczelni, a przede wszystkim **Oficyjne Wydawniczej WSH i Pani Redaktor Danucie Dziewięckiej** za pomoc w opracowaniu i wydaniu niniejszej publikacji.

A przede wszystkim – najserdeczniej jak potrafię – **Sz.P. Prof. WSH dr. Bolesławowi M. Ćwiertniakowi** za życzliwość i wsparcie zarówno w aspekcie merytorycznym, jak i proceduralnym.